

Silmän happovamma tai emäsvamma (silmän kemialliset vammat)

Lääkärikirja Duodecim

20.12.2021

Silmätautien erikoislääkäri Matti Seppänen

- Ensiapu
- Syyt
- Yleisyys
- Oireet
- Itsehoito
- Hoito
- Seuranta
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Hapon tai emäksen joutuminen silmään on aina hätätilanne, sillä happo tai emäs voi vaurioittaa silmää pysyvästi.
- Silmän huuhtelu on tärkeää aloittaa välittömästi heti tapaturmapaikalla.
- Huuhtelua tulee jatkaa riittävän pitkään ja myös hoitopaikkaan kuljetuksen ajan.
- Potilaat kuuluvat erikoissairaanhoidon, jos epäillään vähänkään vakavampaa vauriota.

Ensiapu

Tärkeintä on aloittaa silmän huuhtelu välittömästi heti tapaturmapaikalla. Huuhtelua on tärkeää jatkaa riittävän pitkään ja myös hoitopaikkaan kuljetuksen ajan.

Silmää huuhdellaan runsaalla juoksevalla nesteellä vähintään 10 minuutin ajan.

Ensisijainen huuhteluneste on 0,9-prosenttinen keittosuola (NaCl) -liuos. Tällaista huuhtelunestettä löytyy usein työpaikoilta ensiapuhuuhtelupakkauksista. Jos keittosuolaliuosta ei ole saatavilla, mikä tahansa neste käy, esimerkiksi vesijohtovesi, järvivesi tai maito.

Luomien auki pysymistä avustetaan tarvittaessa sormilla.

Emäsvammat ovat silmille vaarallisempia kuin happovammat. Jos tapaturmapaikalla tiedetään, mitä kemiallista ainetta silmään on mennyt, siitä on välitettävä tieto hoitavalle lääkärille.

Jos mahdollista, syövyttävän aineen pH selvitetään vamman aiheuttaneen aineen pakkausselosteesta. Jos aineen tuotenimi on tiedossa, aineen pH voidaan selvittää soittamalla [Myrkytystietokeskukseen](#) ¹, puh. 0800 147 111 (maksuton) tai 09 471 977 (normaalihintainen).

Syyt

Emäksisiä aineita, jotka aiheuttavat silmävammoja, ovat esimerkiksi teollisuudessa käytettävä lipeä (natriumhydroksidi), kalsiumkloridi (märkä sementti) ja voimakkaissa pesuaineissa yleisesti käytettävä ammoniakki.

Happovammoja aiheuttavat esimerkiksi työpaikalla saatavat typpihappo-, suolahappo-

tai akkuhapporoiskeet.

Yleisyys

Silmän kemialliset vammat käsittävät noin 11–20 % silmävammoista.

Oireet

Roiskevamman jälkeen ilmenevä kipu ja silmän punoitus, alentunut näöntarkkuus ja lisääntynyt kyyneleritys viittaavat kemialliseen vammaan. Myös luomien turvotus voi olla oireena.

Itsehoito

Kemiallisessa vammassa silmän huuhtelu jo tapaturmapaikalla on tärkeää. Huuhtelua on tärkeää jatkaa riittävän pitkään ja myös hoitopaikkaan kuljetuksen ajan.

Hoito

Hoitopaikassa huuhtelua jatketaan ja silmän happamuus (pH) tarkistetaan. Huuhtelua jatketaan niin kauan, kunnes pH on normaali.

Jatkohoitona käytetään kostuttavia silmätippoja runsaasti annosteltuina, usein jopa tunnin välein. Jos silmän pintaosa on vaurioitunut, voidaan hoitoon lisätä mikrobilääkevoide esimerkiksi 3–4 kertaa vuorokaudessa.

Seuranta

Vamman asteesta riippuen silmän tilanne kontrolloidaan usein 1–3 vuorokauden kuluttua.

Artikkelin tunnus: dlk01247 (027.066)

© 2022 Kustannus Oy Duodecim